

Henryk Bogacki

"Kirche in Werden : Studien zum Thema Amt und Gemeinde im Neuen Testament", wyd. Josef Hainz, München-Paderborn-Wien 1976 : [recenzja]

Collectanea Theologica 47/2, 240-241

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ny jest krytyczny dystans wobec prób wypełnienia dziejów w horyzoncie doczesności. Doświadczenie pokazuje, że rozmiągają się one z wolnością.

W ostatnich rozdziałach *Mussner* rozważa problem wolności nauczania w Kościele. Zdrowy pluralizm w teologii nie może się obyć bez granic, jakie wyznacza kerygmat apostołski. Dopiero na tym fundamencie staje się możliwa prawdziwa wolność chrześcijańska.

ks. Jacek Bolewski SJ, Warszawa

Der Grosse Wochentags-Schott, wyd. benedyktyni z opactwa w Beuron, t. I: *Advent bis 13. Woche im Jahreskreis*, 1975, s. 38 + 2196; t. II: *14. bis 34. Woche im Jahreskreis*, 1976, s. 38 + 2168, Freiburg-Basel-Wien, Verlag Herder.

Uprzednio sygnalizowaliśmy ukazanie mszalnika *Schotta* na niedzielę i święta¹. Obecnie należy wskazać na dwa następne tomy składające się na całość noszącą tytuł *Das vollständige Messbuch*, a mianowicie mszalik na dni powszednie. Obie części zawierają wszystkie teksty mszału i lekcjonarza (oba cykle czytań biblijnych) na dni powszednie, na święta i wspomnienia świętych (łącznie z obszernym działem *Commune*) oraz teksty mszy odprawianych przy udzielaniu sakramentów i sakramentaliów, mszy na „szczególne okoliczności”, mszy wotownych i żałobnych.

Mszalik nie powoduje izolacji jednostki od wspólnoty, ale umożliwia pogłębienie uczestniczenia w liturgii sprawowanej we wspólnocie, gdyż przygotowuje do pełnego uczestniczenia. Wobec różnorodnych dzisiejszych możliwości kształtowania liturgii szczególnie w dni powszednie, posługiwanie się przez wiernych mszalikiem zależy w dużym stopniu od tego, czy teksty, które będą używane, zapowiada się wcześniej.

Przydatność mszalika dla duchownych oraz dla świeckich uczestniczących w liturgii dni powszednich jest oczywista. Dla tych natomiast, którzy nie uczestniczą codziennie we Mszy św., mszalik jest także pożyteczny, gdyż umożliwia kontakt ze słowem Bożym, jakie liturgia przynosi na każdy dzień. Mszalik nie tylko podaje teksty liturgiczne, ale zawiera pełne treści wprowadzenia ułatwiające zrozumienie głównych myśli liturgii poszczególnego dnia oraz obszerny komentarz do każdego czytania biblijnego.

Także te dwa niewielkie tomiki zachwycają kunsztem edytorskim, gdyż mimo nader obfitej treści prezentującej bogactwo liturgii, czytelnik otrzymał poręczne i czytelne książki w pełni nadające się do codziennego używania.

ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Kirche im Werden. Studien zum Thema Amt und Gemeinde im Neuen Testament, wyd. Josef Hainz, München-Paderborn-Wien 1976, Verlag Ferdinand Schöningh, s. 296.

W dyskusjach ekumenicznych problem Kościoła i władzy nadal należy do tematów najbardziej dyskutowanych. Podejmuje się próby jego rozwiązania poprzez odwoływanie się do świadectw nowotestamentowych. Jedni upatrują w tym zagrożenie tradycji kościelnych, podczas gdy inni spodziewają się przewzięcia różnic. Tymczasem w pismach Nowego Testamentu występuje stosunkowo niewiele, do tego fragmentarycznych i okazyjnych tekstów, które mogą stanowić podstawę do rozmaitych interpretacji i nadają się do wykorzystania poprzez odmienne koncepcje eklezjologiczne. Nawet w listach św. Pawła, najobficiej informujących o sytuacji eklezjalnej w I wieku, za-

¹ Por. *Collectanea Theologica* 46(1976) z. 3, 213—214.

gadnienie Kościoła i władzy nie stanowi na tyle wyraźnego przedmiotu refleksyjnie teologicznej ich autora, aby można było oczekiwać z ich strony jednoznacznych odpowiedzi.

W ostatnich dziesięcioleciach spory interpretacyjne wokół eklezjologicznych tekstów Nowego Testamentu posunęły się znacznie naprzód. Dzięki zastosowaniu nowych metod egzygetycznych można poznać różne fazy historycznego procesu stawania się Kościoła. Teksty biblijne ukazują Kościół jako wynik ewolucji: ponieważ Izrael wypowiedział się przeciw Jezusowi, nastąpiło oddzielenie grupy zebranej wokół Jezusa, uważającej się za „prawdziwego Izraela”. Proces ten, zamierzony przez Jezusa, była wyrazem wewnętrznej konieczności. Struktura Kościoła i jego kształt organizacyjny również podlegały ewolucji.

Zagadnieniami tymi zajmuje się dzieło zbiorowe wydane pod zmiennym tytułem *Kirche im Werden*. Poszczególni autorzy analizują wszystkie księgi Nowego Testamentu ważne dla tej problematyki, choć oczywiście nie zamierzają wyczerpać tematu ani podać systematycznej syntezy. Czytelnik przekona się, że badanie Nowego Testamentu na tym odcinku jest skomplikowane, a odpowiedzi mogą być jedynie ostrożne, jeżeli badacz rzeczywiście ogranicza się do niewątpliwych faktów i powstrzymuje przed nieuzasadnionymi przypuszczeniami i spekulacjami. W książce wiele miejsca zajmuje zagadnienie eklezjologii Pawłowej, zgodnie z jej znaczeniem dla pierwotnego Kościoła i we współczesnych dyskusjach ekumenicznych.

Dzieło przedstawia wielość i różnorodność nowotestamentowych przekazów o Kościele i władzy. Ów „stający się Kościół” starał się określić właściwy sposób pojmowania samego siebie oraz poszukiwał odpowiednich form organizacyjnych i stopniowo je rozwijał.

Autorzy artykułów pragną przede wszystkim informować o wynikach badań, a zwracają się nie tylko do specjalistów, ale przede wszystkim do czytelników zainteresowanych tematem Kościoła i władzy. Dlatego w wielu wypadkach zrezygnowano z rozwinięcia dyskusji czy podawania szerokiej dokumentacji.

Autorzy pragną przekonać czytelników, że Kościół „stawał się” nie tylko w okresie Nowego Testamentu, ale zawsze w swojej przeszłości, a także nadal staje się w teraźniejszości. Na tym stwierdzeniu opierają swe przesłanie, że różnice w pojmowaniu Kościoła i władzy, które obecnie wydają się nie do pokonania, z czasem zostaną przewyżczone przez rozmaite odłamy chrześcijaństwa. Warunkiem tego jest uznanie różnorodnych uwarunkowań historycznych, jakim podlegają wszelkie wypowiedzi na temat Kościoła i władzy pozostawione nam w spuściźnie przez poprzednie wieki. Także współczesne sformułowania w tej dziedzinie są tylko przejściowe i uzależnione od dzisiejszych warunków.

ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Robert KALIVODA, *Revolution und Ideologie. Der Hussitismus*, Köln-Wien 1976, Böhlau-Verlag, s. 397.

Poglądy i działalność Jana Husa stanowią przedmiot licznych dociekań, które prowadzone są nie tylko pod kątem teologicznym, ale także od strony politycznej i społecznej. Metoda badania różni się w zależności od epoki i stanowiska metodologicznego zajmowanego przez badacza, a w konsekwencji zmieniają się i różnią wnioski oraz oceny reformatora z Pragi i ruchu przez niego wywołanego.

R. Kalivoda wydał w Pradze w r. 1961 obszerne studium pt. *Hustiká ideologie*, które obecnie — po przeprowadzeniu przez autora pewnych zmian i uaktualnień — zostało przetłumaczone na język niemiecki. Jest to próba